

הישיבה המאה-ושלושים-ושבע של הכנסת הראשונה

יום שלישי, כ"ב אייר תש"י (9 מאי 1950)

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 16.10

א. חוק מילוח לעיריית תל-אביב (ערבות), תש"י—1950 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

ועדת-הכספים אישרה את נוסח החוק כפי שהוגש עליידי שר-האוצר, ללא הסתייגות, ואני מבקש מאת הכנסת, שאף היא תאשר אותו.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את חוק המילוח לעיריית תל-אביב (ערבות), תש"י—1950.

הצבעה

החוק בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאה-ושלושים-ושבע של הכנסת הראשונה. הסעיף הראשון שיעמוד היום לדיון הוא סעיף ז' של סדר-היום — חוק מילוח לעיריית תל-אביב (ערבות), תש"י—1950. רשות-הדין בור ליושב-ראש ועדת-הכספים.

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-הכספים):

כנסת נכבדה. יש לי האפשרות להגיש היום בשם ועדת-הכספים לאישור הכנסת את חוק המילוח לעיריית תל-אביב (ערבות), תש"י—1950. (קורא את החוק).

ב. חוק מילוח למועצה לשיווק פרי-הדר (ערבות), תש"י—1950 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

הכנסת עוד חוק, והוא חוק המילוח למועצה לשיווק פרי-הדר (ערבות), תש"י—1950. (קורא את החוק).

גם נוסח חוק זה אושר עליידי ועדת-הכספים כפי שהוגש, ללא כל הסתייגות, ואני מבקש מאת הכנסת שגם היא תאשרו.

הצבעה

החוק בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

נשאלתי עליידי חברי-הכנסת רובין מהו סדר-היום. ישנם בסדר-היום סעיפים שונים הטעונים סיום בישיבה זו. אנו עוברים לסעיף ח' של סדר-היום — חוק מילוח למועצה לשיווק פרי-הדר (ערבות), תש"י—1950.

רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת-הכספים.

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-הכספים):

הריני מתכבד להגיש בשם ועדת-הכספים לאישור

ג. החלטות בדבר הגדלת מסי מכס ובלו **

המכס על הבנזין ב-4 מיל לכל גאלון. עתה עלינו לקבל החלטה שתתן תוקף לצו זה. (קורא את החלטה ה).

עלי להגיש לכנסת עוד החלטה, המתייחסת לאי-שור צו של שר-האוצר, להגדלת הבלו על כמה מינים של משקאות משכרים. ההחלטה שהוגשה קודם אושרה עליידי ועדת-הכספים ללא הסתייגות. להחלטה זו רשומה הסתייגות של חברי-הכנסת יוחנן בדר.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

אני מוותר על הסתייגותי.

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-הכספים):

אם כך, אקרא את נוסח-ההחלטה כפי שאושר על-ידי ועדת-הכספים. (קורא את החלטה ה).

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף ט' של סדר-היום — החלטות בדבר הגדלת מסי מכס ובלו.

רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת-הכספים.

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-הכספים):

הרי לפניכם הצעה בדבר קבלת החלטה על הגדלת מסי-מכס. חברי-הכנסת זוכרים בוודאי, שבזמנו, כאשר התיקרו מחירי-הדלק בעולם בגלל הורדת ערך הלי"ש, החליטה הכנסת לבטל את כל מסי-החירום שהוטל על הגפס ולהפחית את מסי-החירום שהוטל על הבנזין עד מחציתו. לשם הקלת אופן הגביה הוחלט להוסיף על המכס הרגיל, המוטל על הבנזין, את מחצית שיעור מסי-החירום. לשם-כך היה על שר-האוצר, בהתאם לסמכות שיש לו, להוציא צו, שלפיו יוגדל שיעור

(*) "דברי הכנסת", חוב' י"ט (פושב שני); נספחות, חוב' כ"ב.

(**) ראה נספחות.

היו"ר י. שפרינצק:
אני מעמיד להצבעה את שתי ההחלטות של וערת-
הכספים בדבר הגדלת מסי מכס ובלו.
הצבעה
ההחלטות בדבר הגדלת מסי מכס ובלו נתקבלו.

כאמור, חלה הגדלת מסי בלו על בירה ועל כמה מינים של משקאות משכרים.
אני מבקש מאת הכנסת לאשר את שתי ההחלטות האלה.

ד. עניני סדר-היום

(בירור הצעות לסדר-היום שלא במעמדם של השרים המעוניינים)

היו"ר י. שפרינצק:

חבריה הכנסת ברי-יהודה, אעיר לא כחבר-הנשיאות, אלא כאדם הקרוב לעניינים. אני רוצה לומר שאין זה די כלל וכלל להציע רק נושא מסוים לדיון. סופר-סוף יש לשמוע כאן תשובה, ואחרי-כך להחליט אם לדון על כך או לא.

בנוגע לסדר-היום אני מצטער לקבוע, שלא נדון היום בכל שאלה הנוגעת למשרדים ממשלתיים שונים.

ישראל ברי-יהודה (מפ"ם):

ישראל ברי-יהודה (מפ"ם):
באיזה תקנון זה כתוב?

אני רוצה לשאול, מדוע אין נותנים לבעלי הצעות לחוספת סעיפים לסדר-היום של הכנסת א.ת. האם שרות להציע ולנמקן לפני המליאה—מאחר שקיבלנו מאת משרדי הכנסת, כחומר רשמי, רשימה ארוכה של הצעות כאלה.

עלי להוסיף, שבנוגע לאחת מהן, הנוגעת לחוקיות פעולתה של מועצת פועלי ראשון-לציון, הובטח לנו בפירוש שבסבוע שעבר שנדון בה השבוע.

היו"ר י. שפרינצק:

יוסף בורג (החזית הדתית המאוחדת):
בתקנון של ההגיון, של השכל הישר, באותו תקן נון, שאני בטוח שגם החבר ברי-יהודה מעריכו, כתוב באותיות נראות לעין כל אחד, שאם מביאים נושא—רצוי, לפני שמחליטים על הדיון בכלל, על צורת הדיון ועל הפורום של הדיון — לשמוע ידיעות מפורטות יותר מפי אחד השרים הבקי בדבר והנתון לפי עמים ללחץ של ביקורת, וצריך לתת לו גם את האפשרות לומר, מדוע ולשם מה הוא רוצה להביא את השאלה לפורום זה או לפורום אחר.

עלי להעיר קודם-כל, שרוב ההצעות שהוכנסו לתיק כבר נתבררו, חוץ מן השאלה שהוגשה עליידי חבריה הכנסת ציולינג, שהבטחנו לדון בה היום. לא נוכל לדון בה, כי טרם נתקבלה התשובה. את יתר ההצעות שהובאו לסדר-היום אין באפשרותי להעלות עתה לדיון, כיון שאין השרים נוכחים כאן עכשיו.

ישראל ברי-יהודה (מפ"ם):

אני רוצה להזכיר לחברי-הכנסת ברי-יהודה כי הבוקר דובר על כך שביום רביעי תתקיים רק ישיבה אחת, אני יודע שישנן כמה וכמה הצעות, שהתשובה עליהן תהיה מוכנה רק מחר, ואין השרים יכולים לבוא היום. זכותה של הנשיאות היא לקבוע את תאריך הדיונים בנשיאות, אם ירצה הרוב לקבל — יקבל, ואם ירצה הרוב לדחות ידחה.

את ההצעות לסדר-היום אין אנו מביאים לפני הממשלה, אלא לפני הכנסת, אם אחד השרים רוצה להעיר משהו על הצעה מסוימת — מובן שהרשות בידו להעיר, אבל אין זה מתקבל על הדעת שבגלל זה שהשרים אינם מואילים לבוא בשעה שהם יודעים כי לסדר-היום הוצעו דברים שאולי גם הם מעוניינים להגיב עליהם — תישל ממנו באופן אוטומטי האפשרות אף להציע לכנסת לדון על כך. אנו יודעים, לצערנו, כי ברוב המקרים משתמש הרוב בכנסת בזכר תו ומסיר את ההצעות לסדר-היום, בלי להסביר אפילו מדוע. מפני שליד שולחן-הממשלה יושב כרגע רק שר אחד— אגב, כרגע הופיע עוד שר אחד, ואף הוא עוסק בדברים שלא הובאו לסדר-היום — אי-אפשר להסיר באופן אוטומטי את ההצעות מסדר-היום. אני קובע שכל ההצעות שהוצעו — בהתאם לתקנון שלנו הוצעו, ויותר מאשר עשרים וארבע שעות קודם לכן; יש כאלה שהובאו עוד לפני כמה שבועות; יש כאלה שהובאו עוד לפני הפגרה. אני מציע שההצעות יובאו לדיון בהצעה, והיא תחליט מה שתחליט.

יוסף בורג (החזית הדתית המאוחדת):

היו"ר י. שפרינצק:
אם חבריה הכנסת רוצים להכניס איזה הסדר או-טומטי, יואילו לעשות זאת באמצעות ועדת-הכנסת. אנחנו נוהגים כפי שנהגנו עד כה, וההתרגזות הפעם היא מוגזמת, מן הסעמים הבאים: בתוך ההצעות לסדר-היום ישנה רק הצעה אחת, שכינו אותה בשם: הצעה לשפני הגפרה. זוהי ההצעה שהובאה בישיבה הקודמת. לגביה יש בקשה לדחות את מתן התשובה לשבוע ימים. יש לי הרושם, שהתשובה תבוא וההבטחה תקויים. יתר ההצעות לסדר-היום, חוץ מאחת, זרמו אלינו במשך שלושת הימים האחרונים. בין ההצעות האמורות יש כאלה שבעלי-ההצעות עצמם ביקשו לדחותן, במידת האפשר, למחר; ישנן גם כאלה שהמשרד המעוניין ביקש לדחותן לשבוע ימים, באשר העניינים הכלולים בהן אינם מן הבעורים; וישנן הצעות הקשורות במשרד-האוצר. לפי החזוץ שלנו, יכולים האחראים לתפקידים אדמיניסטרטיביים של המדינה למסור אינפורמציה מוסמכת לרגל הצעה לסדר-היום, בעניינים הנוגעים להם; ועל-פי חודעה מוסמכת כזו אעשר להחליט אם לדון על הצעה זו או

מה שיש לי להעיר על הדברים שהשמיע כאן

— עניני סדר-היום (שפרינצק); חוק נוטריונים למסמכים יוצאי-חוץ (שפרינצק, ניר, לם) —

רות לחכות עוד יום אחד לקבלת תשובה לשאלות העומדות על סדר-היום. התשובה של שר החינוך לשאלת ראשון-לציון תבוא עוד מעט.

לא. כך נהגנו עד כה. אפשר לטעון, ואולי בצדק, כי זה יכול לגרום לעיכוב, אבל הענינים אינם טראגיים כל-כך. כפי שאני רואה מרשימת הענינים יש אפשר

ה. חוק נוטריונים למסמכים יוצאי-חוץ, תש"י—1950*) (קריאה שניה וקריאה שלישית)

חבר-הכנסת לם ואני אומרים, שאם נשאר את הסעיף הזה כמות שהוא — הרי לא נבטל את הפליה. שכל עורכי הדין הישראליים צריכים לבקש רשיון אחרי עשר שנות-עבודה ולאחר שקיבלו המלצה. בזמן שאלה שהיו נוטריונים יישארו על כנם, והרי זו הפליה. לכן הצענו לבטל את ההצעה, אבל היינו מוכנים לפשרה. אם נבטל את הרשיונות הקיימים עכ"ש, יו. אנו עלולים להגיע לכך שלא יהיו נוטריונים ציבוריים בכלל. לכן הצענו שהנוטריונים הקודמים — אלה מהם שיש להם נסיון של עשר שנים — יישארו על כנם ולא יהיו זקוקים להמלצה; אבל אלה שאין להם עדיין נסיון של עשר שנים, יקבלו את אישורם על-פי התנאים המותנים בחוק הזה. אנו מבקשים מאת הכנסת לקבל את ההסתייגות.

יוסף לם (מפא"י):

אני חייב להודות, ששתי ההסתייגויות, שלי ושל חבר-הכנסת ניר, שהן אחת — ההסתייגות המתאימה, אגב, לתביעותיה של אגודת עורכי-הדין בארץ — לכאורה אינן מוצדקות. כולנו נלחמנו תמיד כנגד פנייה עזה בזכויות קיימות, וזכויות כאלה ישנן לכמה עורכי-דין שלמדו באנגליה, ובידם הסמכות לאשר מסמכים כלפי חוץ.

אולם הלכה זו אינה מוצדקת בעיני הנדון. ההפך ליה היתה קשה, ועוד בימי המאנדאט לא יכולנו להבין, מדוע מפלים סוג אחד של עורכי-דין לגבי אחר, שמבחינת הנאמנות והיושר אינו נבדל ממנו במאומה. לשני הסוגים ישנן אותן הידיעות. כי שניהם קיבלו השכלה דומה. אולם אם היתה הפליה כזאת בימי המאנדאט ואנו באים עכשיו לבטל אותה — מדוע נשאר איר את הסמכות הזאת בידי עורכי-דין צעירים בלא ותק מספיק, בשעה שאנשים שיש להם ותק של שמונה שנים, והיו גם בצבא, ואף הם למדו בחוץ-לארץ, אלא שלא היו באנגליה — צריכים לחכות שנים עד שיקבלו סמכות נוטריון?

עוד הייתי מבין אילו היתה ההכנסה ממשרת נוטריון גדולה. אילו היה כך, גם אני הייתי מתנגד לפגוע בזכויות שישנן לאנשים עוד מימי המאנדאט, כדי שלא לקפח את פרנסתם, אולם לאחר ששמענו מפי שר-המשפטים בזמן הקריאה הראשונה שהכנסה היא זעומה, והענין הוא ענין עקרוני בלבד — אינני סבור שעלינו להמשיך בהפליה זו בין אותם עורכי-הדין שלמדו בארץ או בחוץ-לארץ, ולא דוק באנגליה, לבין אלה שגמרו את חוק לימודם באנגליה. לכן אני מבקש לקבל את הצעת המיעוט, המגינה על תביעות עורכי-הדין, שאף הם סבורים שההסתייגות שלי ושל חבר-הכנסת ניר-רפאלקס מוצדקת היא.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף י"ג של סדר-היום. רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

נחום ניר-רפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט): כנסת נכבדה. אני מביא לפניכם את חוק הנוטריונים למסמכים יוצאי-חוץ. שר-המשפטים הסביר את מטרת החוק הזה באחת הישיבות הקודמות, והיא ברורה עד מאד.

עיקר רצוננו היה לבטל את ההפליה שהופלו במשך שנים עורכי-דין שקיבלו את רשיונם בארץ לגבי אלה שקיבלו את רשיונם באנגליה. אלה הורשו להיות נוטריונים ציבוריים, ועורכי-דין אחרים לא הורשו. בענין זה פנתה אלינו הסתדרות עורכי-הדין בישראל, ואנו ביררנו את כל פרטי ההצעות שהציעה לנו הסתדרות זו.

ההצעה הראשונה היתה — לקצר את הסטאז' הנדרש מאת נוטריון ציבורי. לא יכולנו לקבל את ההצעה הזאת, כי חשוב מאד שלנוטריונים יהיה יותר נסיון.

ההצעה השנייה היתה — להקל בענין זה לגבי עורכי-דין הבאים מחוץ-לארץ ולהביא בחשבון את הסטאז' שלהם בחוץ-לארץ. את ההצעה הזאת קיבלנו. בסעיף שלושה אנו אומרים, שסטאז' של עשר שנים דרוש כדי להיות נוטריון, ומתן רק שנתיים כעורך-דין בארץ.

היתה הצעה של הסתדרות עורכי-הדין בנוגע לסעיף 8 (ב), לסעיף זה יש הסתייגות. כיון שההסתייגות לא נתקבלה בוועדה — יסבירו אותה חברי-הוועדה המסתייגים. כיון שהמסתייגים הם חברי-הכנסת לם וניר — יגן בשם הוועדה על הצעת הרוב בסעיף 8 (ב) חבר-הכנסת בר-רביהאי. חוק המסתייגות זו לא היו שום הסתייגויות.

היו"ר י. שפרינצק:

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת ניר-רפאלקס, להבאת הסתייגותו.

נחום ניר-רפאלקס (מפ"ם):

הסתייגותי מתייחסת לסעיף 8 (ב), תוכן הסעיף הוא, שכל עורך-דין בישראל שעבד עשר שנים בתורת עורך-דין, או שעסק בעבודה משפטית אחרת — יוכל על-פי המלצת הוועדה, להיות נוטריון ציבורי. אבל חוק זה אומר, שאלה שהיו נוטריונים ציבוריים לפי חוקי המאנדאט — כלומר: כל אלה שגמרו את לימודיהם בלונדון ובדומיניונים — יישארו נוטריונים באופן אוטומטי.

(*) דברי הכנסת, חוב' י"ח (מושב שני); נספחות, חוב' כ"ב.

שיבה קלו"ז, כ"ב אייר תש"י (9 מאי 1950)

— חוק נוטריונים למסמכים יוצא־חוץ (בר"ר-האי, שפרינצק); חוק לתיקון פקודת פקידי הממשלה (שינוי תארים) 1940 (שפרינצק, רוזן) —

כשעשה את החשבון הקטנוני הזה, ואני מבקש מאת הכנסת לא להעיב את הבשורה הזאת, שתגיע היום לציבור עורכי־הדין בארץ, בהחלטת לוואי של שלילת זכות מחמישה־ששה אנשים. אילו היינו אומרים שגם להבא יוכלו רק באריסטרים אנגלים לקבל זכות זו—אפשר היה לפרש דבר זה כהפליה. אבל אנחנו רק אומרים: מתי ניתנה הזכות הזאת? בוודאי ב־1946—1947 לכל המאוחר, זאת אומרת, שעורכי־הדין הנידונים כבר עובדים במקצוע זה שתים־שלוש שנים, ולפי הצעת ההסתייגות יוצא שיבואו ויאמרו להם: נשלול מכם זכות זאת, תחכו עד שיימלאו עשר שנים לעבודתכם במקצוע ורק אז תגישו בקשה ושוב תוכלו להיכלל ברשימת הנוטריונים.

הדבר אינו נראה לי, ואני מבקש מאת הכנסת לקבל את הצעת הרוב כפי שהוצעה עליידי הממשלה ונתקבלה עליידי רוב הוועדה.

היו"ר י. שפרינצק:

שמעם את ההסתייגות של חברי־הכנסת ניר ולם — ואת התשובה בשם רוב הוועדה.

הצבעה

בעד התיקון של חברי־הכנסת ניר ולם	לסעיף 8(ב)
21 —	נגד
30 —	התיקון לא נתקבל.

חוק נוטריונים למסמכים יוצא־חוץ, תש"י—1950
בנוסח הוועדה נתקבל.

דוד בר"ר-האי (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט):

כנסת נכבדה. אני מצטער שאני נאלץ להעסיק אתכם כמה רגעים בבעיה, שאולי אינה נראית לרוב הכנסת כחשובה. חברי בטיעה, חברי־הכנסת לם, העיר שההסתייגות שהגן עליה היא גם דרישת אגודת עורכי־הדין. יורשה לי להגיד בפה מלא, שאני, כחבר הוועד המרכזי של אגודת עורכי־הדין, התנגדתי להצעה זו גם בוועד המרכזי של עורכי־הדין, והושבני שאין הצעה זו צריכה להתקבל עליידי הכנסת.

אנו עוסקים כאן היום בביטול הפליה שרובצה על ציבור עורכי־הדין בארץ במשך שלוש עשרות שנים. לכן, אל נעשה היום חשבון קטנוני; עם הרחבת המסגרת, עם הקניית זכויות חדשות לציבור עורכי־הדין, אל נשלול את זכותם של חמישה־ששה אנשים בארץ — זהו בערך מספר עורכי־הדין בארץ שקיבלו מאת ממשלת המאנדאט רשות להיות נוטריונים וטרם עברו עשר שנים לעיסוקם במקצוע זה. לשון אחרת: לפי החוק החדש, אילו היו היום מגישים בקשות, לא היו רשאים לקבל זכות זו. אל לנו לערש את חשבון קטנוני, אל נדקדק דקדוקי עניות, ואם ישנם חמישה־ששה אנשים שזכו לכך — בלי להתחשב בהם אם הכנסה מזכות זו להיות נוטריון היא גדולה או קטנה — אל נשלול מהם זכויות; אל נלווה את החוק הזה, שהוא צורך השעה, בשלילת זכות ממספר קטן של אנשים העוסקים במקצוע זה.

אני מרשה לעצמי לומר, שהוועד המרכזי של עורכי־הדין לא עמד על הערך העקרוני של הדבר

ו. חוק לתיקון פקודת פקידי הממשלה (שינוי תארים) 1940, תש"י—1950 (* (קריאה ראשונה)

היו"ר י. שפרינצק:

נדון עכשיו בסעיף ה': חוק לתיקון פקודת פקידי הממשלה (שינוי תארים) 1940. רשות־הדיבור לשר־המשפטים, פ. רוזן.

שר־המשפטים פ. רוזן:

כנסת נכבדה. אני מבקש להעביר בקריאה ראשונה לוועדת החוקה, חוק ומשפט את הצעת החוק לתיקון פקודת פקידי הממשלה (שינוי תארים) 1940. המדובר הוא בפקודה מתקופת המאנדאט, שחוקקה בזמנו, כדי לאפשר לממשלה לשנות את התארים של פקידים, המופיעים בחוקים. בלי לשנות בכל פעם את עצם מעשה החיקוק.

כדי להדגים את הדבר הזה אסתמך על עצם הפקודה משנת 1940. בתוספת לפקודה הזאת נקבעה הוראה על שינוי שמות כאלה: האנאליסט הממשלתי—חואר המופיע באיון פקודה — משתנה ל"החיימי הממשלתי"; "עוזר האנאליסט הממשלתי" משתנה ל"עוזר החיימי הממשלתי"; "אחות שבהנהלה" משתנה ל"אחות מוסמכת" וכו'.

הפקודה הזאת באה לאפשר לממשלה, כל פעם

שהיא רואה צורך לשנות תארים, להוסיף תוספת לפקודה זאת ולפרסם הודעה מתאימה ברשומות, בלי קוט הפרסומים, בלי שיהא צורך להניע בכל פעם את מכונת החקיקה, כלומר: בימים הללו—את המוסד המחוקק, הכנסת. כבר עכשיו נתעורר הצורך לשנות במקרים מסוימים תארים של פקידים, שנבקעו בפקודה מתקופת המאנדאט או בחוק שנתקבל עליידי הכנסת, או שתארם נקבע בצווים, או בפרסום על מינויים שגם הוא מעשה חיקוק. נתברר, שלשון הפקודה המקורית אינה רחבה למדי. בפקודה המקורית מ־1940 נאמר, שהוראות החוק חלות על "פקודות, כרוזים, תקנות, צווים או מודעות שיש להם תוקף". אנחנו מציעים למחוק את המלים האלה ובמקומן לכתוב: "דבר חוק", מושג כולל יותר, שיחול גם על צווים, רשיונות, היתרים, תכניות, מינויים וכו'. התיקון הזה בא מפני שנתעורר ספק, ולדעת היועצים המשפטיים, אם החוק לא יתקן, הרי שינויים של תארים שנבקעו בהיתרים, רשיונות, תכניות ובפרסומים של מינויים, לא יחולו עליהם הפקודה הזאת.

הענין הוא טכני ואני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ישיבה קל"ז, כ"ב אייר תש"י (9 מאי 1950)
 — חוק לתיקון פקודת פקידי הממשלה (שינוי תארים) 1940 (ברייהודה, שפרינצק); חוק לאישור מינויי שופטים של בית-המשפט העליון (שפרינצק, רוזן, לם) —

החלפת דרגת-האישי, שהחוקים העניקו לו סמכות מסויימת. עלינו להבטיח שהחוק המוצע לא יביא לידי כך. אם העניין שהזכרתי יובטח — אני מוכן לקבל את החוק המוצע.

היו"ר י. שפרינצק:
 נצביע.

הצבעה

הוחלט להעביר את הצעת-החוק לתיקון פקודת פקידי הממשלה (שינוי תארים) לוועדת-החוקה, חוק ומשפט.

ז. חוק לאישור מינויי שופטים של בית-המשפט העליון, תש"י—1950 *

(קריאה ראשונה)

מתחילים למצוא הדים בבתי-המשפט. וכדי להסיר את הספק הזה, באה הצעת-החוק, המכשירה את המינוי הזה, שבנוגע אליו נתעוררו ספיקות. הספיקות נובעים מתוך כך, שבפקודת בתי-המשפט 1940 נאמר, שכשרים להתמנות כשופטים של בית-הדין העליון צריכים שכבר משמשים כשופטים, או אנשים ששימשו כשופטים או כשופטי שלום, או משמשים בשירות המשפטי של המדינה לפחות משך שלוש שנים, או עורכי-דין בעלי ותק של שלוש שנים לפחות.

הספק הוא, אם ההוראה הזאת חלה גם על המינוי שנעשה בתקופת המדינה בהתאם לחוק החדש של המדינה. כדי להסיר את הספק, באה הצעת-חוק זו, ואני מבקש להעבירה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

יוסף לם (מפא"י):

אני מסכים לדעת שרי-המשפטים שהמינויים של חברי בית-הדין העליון שנעשו בתוקף האישור של מועצת-המדינה הזמנית, כשרים הם. אבל כיון שנתעוררו ספקות — שמא מוכב שהמוחק יקבע הלכה מפורשת? אי-ייעל-פי-כך אינני סבור שההצעה שהציע שרי-המשפטים במקומה היא, שכן היא מסתמכת על חוק קיים, שהוא פגום מלכתחילה. אם תרצה הכנסת מחר או מחרתיים לאשר מינויו של יוריסט מצויין, בין אם זה עולה חדש, ובין אם זה אדם שבא לישראל מחוץ-לארץ, עליפי הזמנה מיוחדת של הממשלה, להייתן שופט עליון, והמועמד אינו עורך-דין וגם לא היה שופט-שלום בישראל במשך שלוש שנים — לא תוכל לעשות כן. אל נעלם גם מן העובדה, שתנאי-ההכשרה אינם מתאימים בכלל לנוהג כזה. האנגלים, שקבעו את החוק הקיים, לא תמיד היו מעוניינים בהכשרה גבוהה של השופטים. כי איך אפשר לקבוע שאדם שהיה עורך-דין שלוש שנים, ראוי להיות שופט עליון? האם זוהי ההכשרה משפטית? או שנקבע הכשרה מתאימה של ותק גדול, ונתחשב גם בצרכי המדינה, מדינה של עליה, כלומר — בוותק בחוץ-לארץ, או שנותור על כל ותק ונסתמך רק על השכל הישר של הרוב בכנסת, שידע לבחור באדם מתאים כחבר בית-הדין העליון בלי שתוגדר הכשרתו מראש. הלא אם נקבל את הצעת הממשלה ונרצה מחר או מחרתיים לבחור באדם שלא היה עורך-דין שלוש שנים — נצטרך שוב לעשות ואלדאציה של המינוי, או שיתהווה

ישראל ברייהודה (מפ"ם):

אין שום ספק, שלגבי כל המקרים שמנה כאן טרי-המשפטים יש לאשר את החוק המוצע. אני רוצה רק להזכיר כאן חשש אחד, על-מנת שייבדק ביתר יסודיות בוועדה, ואני מסכים, כמוכן, להעברת החוק לוועדה.

יש חוקים המעוררים ויכוח קשה בינינו, לפני שאנו קובעים בהם מי רשאי לעשות פעולה מסויימת. החלפת התואר יכולה לעתים להיות לא עניין של עברית, מדוקדקת יותר, אלא עניין של ההלפת התפקיד אי

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף ו' של סדר-היום: חוק לאישור מינויי שופטים של בית-המשפט העליון.

שרי-המשפטים פ. רוזן:

כנסת נכבדה,

לפני הכנסת הצעת-חוק קצרה, שאקרא אותה: אדם שלפני היכנס חוק זה לתקופת נתמנה, בהתאם להוראות סעיף 1(ג) לפקודת בתי-המשפט (הוראות מעבר), תש"ח 1948, להיות שופט בית-המשפט העליון — רואים אותו, על אף האמור בכל חוק אחר, כמי שנתמנה להיות שופט בית-המשפט העליון.

אני רוצה להסביר בקיצור את משמעות ההצעה הזאת, אם כי חברי-הכנסת ימצאו הסבר מלא בדברי ההסבר שצורפו להצעה.

בזמנו אושר הרכב בית-המשפט העליון המקורי על-ידי מועצת-המדינה הזמנית, נתמנו אז המישה שופטים, וביניהם גם אחד רב מלומד, פרופסור באוניברסיטה, איש משפט מובהק בשטח המשפט העברי, אך לא היתה לו הכשרה משפטית. הנידרשת בדרך כלל בשביל מינוי שופטים לבית-המשפט העליון, המינוי נעשה בזמנו לפי פקודת בית-המשפט, הוראות מעבר, לפי סעיף הקובע, ששופטי בית-המשפט העליון יתמנו על-פי הצעת שרי-המשפטים, על-ידי הממשלה הזמנית, באישור מועצת-המדינה הזמנית, אנו חשבנו אז, ואני חושב גם היום (אף הממשלה היתה בדעה זו, וגם מועצת-המדינה הזמנית), שההוראה הזאת בחוק עונה על שתי השאלות גם יחד: א. מי כשר להתמנות בתור שופט, ב. באיזה אופן עושים את המינוי. זאת אומרת, שההוראה הזאת בחוק עונה על שתי השאלות האלה של "כשרותו של אדם להתמנות לשופט" וגם על השאלה "כיצד עושים את המינוי הזה — תהליך הבחירה".

חשבנו, ואני חושב גם היום, שאדם, ששרי-המשפטים המליץ עליו, והממשלה מינתה אותו, והכנסת אישרה את מינויו — הוכשר על-ידי זה להיות שופט, ושהחוק הזה בא מאוחר יותר מאשר החוק הקודם מתקופת המאנדאט, ששמו "פקודת בתי-המשפט מ-1940". חוק זה עדיף על פקודת בתי-המשפט למינוי שופטים, אלא שבנדון זה נתעוררו ספיקות, והספיקות כבר

יוחנן בדר (תנועת החרות):

נתגלה כאן ענין שהוא בעיני חמור מאד, ואני מבקש מאת חברי-הבית, שהחוק בארץ והכבוד לחוק בארץ יקר בעיניהם, שישתתפו בצערי. מהו המצב למעשה? במשך השנתיים הוציא בית-דין עליון, ול-עתים קרובות בהרכב של שלושה שופטים, פסקי-דין שתקפם תלוי בדבר אחד: אם האנשים שישבו שלושה ימים לא היו, למשל, שנים מידידי ביטה, אלא שלושה אנשים שלפי החוק הם שופטים והברי בית-הדין העליון. יוצא, שאנשים הושבו בבתי-סוהר, או ששילמו כספים, או שהוחרם רכושם, או שנידונו דיני-נפשות — ובסופו של דבר, כל מי שנפגע בצדק או שלא בצדק על-ידי פסקי-דין אלה, יאמר שזה לא היה משפט ופסקי-הדין איננו פסקי-דין, כי אחד האנשים שהוציא את פסקי-הדין איננו שופט.

דבר ברור הוא, רבותי, שבכל מינוי שופטים יש נן שתי בעיות. בכל אקט חקיקתי ובכל אקט משפטי ישנה בעיה מאטריאלית, בעיית הזנאים המותנים בחוק מצד אחד, ובעיה של פרוצדורה מצד שני. קודם-כל יש לדעת את מי מותר למנות? ואחר-כך — מי ימנה ובאילו צורה? מובאת כאן הפקודה של מועצת-המדינה הזמנית, הקובעת, מי ימנה ובאילו צורה יתמנו שופטים, אבל בשאלה: את מי מותר למנות לשופטים? — לא חל שינוי בעקבות הפקודה הזאת, בחוק הקודם לה, והחוקים כובלים אפילו את הכנסת בהחלטותיה; אמנם, לא בחקיקה, אבל בהחלטות וב-בהירות. ברור, שהמינוי הנידון היה בלתי-חוקי, והיה מוזר מלכתחילה בעיני אנשים ידועים, וברור להם שכל עבודת בתי-המשפט שאותו שופט השתתף בהן היא בלתי-חוקית. והנה עכשיו הובא לפנינו דבר שקוראים לו באנגלית "אינדמניטי אקט", רוצים לפתור את איה-חוקיותו בדיעבד על-ידי חוק. נניח שנעשה גם זאת. הרי אפשר לעשות דבר כזה בנוגע לעבר. אבל חוק זה דורש מאתנו דבר אחר לגמרי. הצעת-החוק הזאת דורשת ממנו שהחוק יישאר כמות שהיה לגבי כל תושבי ישראל, ובמקרה של אדם אחד ויחידי ינהגו יוצא מי הכלל על ידי חוק. אני פונה להחברי-הבית: אם יסכימו שיותר על-ידי חוק המדינה לנהוג יוצא מן הכלל לגבי איש אחד — הרי יעשו דבר הסותר את החוק. חוק יכול להיות מכוון לכל בני-האדם או לבני-אדם ידועים המוגדרים כיחידה אחת לפי סימנים כלליים ואובייקטיביים, אבל חוק הנותן פריבילגיה לאדם אחד — סותר את עצם המושג חוק ופוגע קשה בכבוד מדינה זו ובכבוד הבית הזה.

אילו באה הממשלה ואמרה: אנו מציעים שבעתיד יהיה מותר לבית הזה לבחור בכל אדם כשור פט — ומוכן שדין כל אדם מישראל יהיה כדין כבוד הרב אסף, שאולי הוא עתה שופט, ואולי אינו שופט — הצעה כזאת הייתי מבין מנקודת-מבט פורמאלית. וזאת מבקש וידידנו יו"ר רובין, מנקודת-מבט מעשית אני מתנגד לכך. אם ימנה ביד הממשלה והכנסת לבחור כל אדם כשופט בבית-הדין העליון — הרי יחדל בית-הדין העליון להיות מוסד שופט, וייעשה גוף פוליטי. התנאים בנוגע לקואליציות של המועמדים לשיפוט בי בית-הדין העליון, שקיבלנו בירושה מן החוק האנגלי — הם, לדעתי, צנועים מדי. האנגלים הטילו תנאים כאלה על ארצות קולוניאליות. לדעתי, צריך

ימצב שלא נוכל למנות אדם שאנו מוצאים אותו ראוי ומוכשר להיות שופט עליון, כל עוד קיים החוק הדורש קואליציות מסוימת. אני סבור שמוטב שנקבל חוק רטרואקטיבי, המבטל את ההכשרה כפי שנקבעה בחוקי המאנדאט, מלקבל את החוק שהוצע על-ידי הממשלה.

הייתי מציע את ההצעה הזאת. לוועדת החוקה, אולם חוששני, שלאור כל הנסיון וההלכה בענין השינויים לא אוכל לעשות כן בלי קריאה ראשונה. אני מבקש מאת שר-המשפטים להסכים לכך, שוועדת החוקה תכין חוק רטרואקטיבי שיאשר את המינוי, כדי להסיר את כל הספקות, אבל יקבע גם לעתיד את ההלכה הנכונה, שתאפשר לכנסת שיקול-דעת הפשי בשעה שתצטרך לאשר מינויים לבית-הדין העליון.

חנן רובין (מפ"ם):

כנסת נכבדה, רצוני להעיר הערות אחדות על הצעת-החוק המובאת עתה לפני הכנסת.

קודם-כל אינני סבור שאפשר להציע חוק שלפי ניסוחו יהיו רק על אדם אחד. דבר זה משונה הוא בעיני. אפשר להציע שמכאן ואילך תבטלנה הגבלות מסוימות, אבל לחוק חוק המתייחס רק למקרה אחד מסויים — הרי לפי הרגשתי המשפטית ולפי הרגשתי הציבורית יש בזה טעם לפגם. יוצא שהחוק המוצע חל להלכה על ששת או שבעת השופטים היושבים עכ-שיו בבית-הדין העליון, ולמעשה — רק על אחד מהם בלבד. תקפו יפה רק לגבי העבר ולא לגבי העתיד. ככאן שמינויו של רב למשרת שופט בבית-הדין העליון לא יהיה לו להבא שום תוקף. כשם שאי-אפשר יהיה בעתיד למנות לשופט רב, או פרופסור באוני-ברסיטה, או פועל שיש לו נסיון רב, נאמר — בוועדת הביקורת של ההסתדרות. אני רואה בכך פגם קשה, בלי להציע ברגע זה הצעות מסוימות כיצד להסדיר את הדבר להבא.

אני מסכים עם חברי-הכנסת שקדמני, כי מה שצריך לעשות הוא — לקבוע הלוות קבועות לגבי ההכשרה או התנאים הנדרשים ממועמד לתפקיד של שופט בבית-הדין העליון: אם תירש ממנו השכלה משפטית או לא, אילו השכלה משפטית, ועוד. משונה הדבר שפרופסור באוניברסיטה — אף-על-פי שישנה עכשיו פאקולטה משפטית באוניברסיטה — לא יוכל להתמנות לשופט עליון. החוק המוצע פגום הוא, שכן הוא מכוון למקרה אחד ויחיד, אף-על-פי שיש צורך בהסדר כולל יותר. קשה לי להשלים עם העובדה שמר צע כאן מעין "ex אסף".

בהזדמנות זו אני רוצה להביע את משאל-אנו, שכל השאלות הנוגעות לבית-הדין העליון לא תובאנה לפי-נינו טיפין טיפין. מדי פעם בפעם מודיעים לנו על מינוי, ואולי בקרוב יובאו לפנינו שוב הצעות למינוי יים. נעשה את הדברים לא למקוטעים, אלא במרוכז, הן בענין החקיקה והן בענין המינויים, אם כי דבר זה אינו נוגע במישרים בהצעה הנידונה, אני רואה תובה לעצמי להביע משאלה זו, מתוך תקוה שתתקבל.

הייתי מציע לממשלה שתעיין שוב בדבר, לאור הערות שנשמעו כאן, אם להגיש את החוק המוצע כצורתו, ושמה מוטב שתכין הצעה אחרת, כוללת יותר, שתקבע מה הם התנאים הנדרשים מן המועמד למשרת שופט בבית-הדין העליון.

ולפני כן בהזדמנויות שונות אחרות — שמכינים עתה הצעת חוק למטרה זו. מובן מאליו שבקשר לחוק זה תתעורר שאלה, מה הן הסגולות שבהן צריך להיות מחונן שופט: אם יש הכרח בוותק מסוים של עבודה בתור עורך-דין מקצועי, או שגם ותק כעבודה משפטית מדעית יובא בחשבון זה. כל השאלות שנתעוררו ימצאו את פתרונן, ללא כל ספק, בחוק החדש.

מה שהוצע היום לפנינו, הוא משהו אחר לגמרי. כאן היתה הכוונה לתת בסיס חוקי למינוי אחד השופטים של בית-הדין העליון, כיוון שנתעוררו כאן ספקות ביחס לזה — שאני, אגב, אינני שותף להם כלל, אך יהיה להתמנות כשופט, ולא דוקא כשופט בבית-דין עליון. בתור שופט-שלוש אפשר היה למנות גם אדם שלא היה כלל עורך-דין — אם הוא שימש קודם בתור נותן לשופט.

מישהו כבר דיבר בזלזול על הוותק של שלוש שנים הנדרש כדי להתמנות לשופט בבית-הדין העליון. זהו מינימום של ותק הנדרש בכלל, כדי שאפשר יהיה להתמנות כשופט, ולא דוקא כשופט בבית-דין עליון. בתור שופט-שלוש אפשר היה למנות גם אדם שלא היה כלל עורך-דין — אם הוא שימש קודם בתור שופט.

אנו באים היום בכונה לנטל כל ספק בנוגע להחלטת מועצת-המדינה הזמנית — כלומר, המוסד הריבוני של מדינת-ישראל בתקופה מסויימת, שריבוני נותה קיימת ועומדת ללא כל ערעור. אם מועצת המדינה הזמנית מינתה שופטים, לא יעורר מינוי זה על-ידי כל פגם שהוא או חוסר סגולה הדרושה לפי החוק, אם להשתמש במושג של "אינדמניטי", הרי אין הוא חל לגבי השופט, כי-אם לגבי חוקיות פעולת-הה של מועצת-המדינה הזמנית, שהיתה ללא כל ספק המוסד העליון של מדינת-ישראל בתקופה מסויימת.

אני חושב, שלמרות הפאתוס הרב בו התנהל כאן הוויכוח, נשאר את הבריור לוועדה והיא תמצא את הצורה המתאימה כדי לא לערער את קיום בית-הדין העליון. אנשים היושבים בבתי-סוהר בהתאם לפסקי-דין אלה ימשיכו לשבת במאסר, והכספים ששולמו לא יוחזרו. כי אין לנו כל ענין לערער את רציפות השיפוט במדינת-ישראל.

שר-המשפטים פ. רוזן:

כנסת נכבדה. אני מבין היטב, שחבר-הכנסת ד"ר בדר לא החמיץ את ההזדמנות כדי לכוון את חיצו נגד "המשטר הרקוב", שהביא לפי דעתו לידי-כך, שנעשה מינוי בלתי-חוקי. אין לי כל ספק בנדון זה. אם לדברי ד"ר בדר יש טעם כלשהו, הרי זה רק אם מקבלים את הנחת, שנעשתה כאן שגיאה חוקית יסודית.

אגב, החוק שנתקבל בתקופת מועצת-המדינה הזמנית, נתקבל על-ידי מועצת-המדינה הזמנית אחרי שיקולים רבים של ועדת-החוקה שלה. אני חושב, שגם מוסד מחוקק אחראי למעשי החקיקה שלו.

אמרתי, שאני בעצמי שותף לדעת חברי-הכנסת ורהפטיג, לם ובר-רב-האי האומרים, שהמינוי הוא חוקי, אלא שנתעוררו ספיקות; וכיון שנתעוררו ספיקות

לדרוש בשביל שופט בבית-דין עליון קוואליפיקציות גבוהות יותר. אסכים עם מר רובין, כי פרופסור הפאקולטה הירירית של אוניברסיטה יכול להיות בין אותם האנשים הרשאים להתמנות לשופט עליון. אבל לפי מה שנאמר בחוק הקיים, הרי כל עורך-דין שגמר זה עתה את לימודי המשפטים רשאי להיות יושב-ראש בבית-דין עליון. צריך להחמיר את תנאי המינוי!

אני מציע שהחוק הזה יועבר בכל זאת לוועדת-החוקה, כי אינני מקה ואינני מאמין שהמשלה, שהביאה אותנו, את המדינה, למצב כזה של ספיקות בסמכות של השופט העליון, תהיה מסוגלת להביא הצעה מתקנת יותר. בוועדה אלהם על כך. ואני מבקש מכל הברייהבית, בלי הבדל סיעות, להילחם על-כך, כדי שגיציל את כבוד המוסד ההוא ושנתקן כל מה שאפשר לתקן במצב המשונה הזה שהוא קונפוטונטאציה קשה לכל המשטר הקיים.

זרח ורהפטיג (החזית הרתית המאוחדת):

ביקשתי את רשות-הדיבור לכמה הערות קצרות, בעיקר בגלל הטון הטראגי שבדברי חבר-הכנסת בדר. אינני רואה את הטראדיה הזאת, ואינני מבין את האנליזה של ד"ר בדר. אילו היה המינוי נעשה על-ידי האדמיניסטרטציה, לא היה הדבר בסדר. אבל אם המינוי נעשה מטעם הרשות המחוקקת — מובן שהרשות המחוקקת שינתה על-ידי-כך את התנאי של הקוואליפיקציות הדרושות. יש מקום לשאול אם צריך היה לשנות כך או לא, אבל לאחר מעשה אין כל ספק שפעולתה המאוחרת יותר של הרשות המחוקקת, מיישבת את הסתירה שבפקודה הקודמת.

בנוגע להשוואה ל"אינדמניטי אקט", הרי בא הדבר ליישב פעולות אדמיניסטרטיביות, שנעשו בניגוד לחוק — אבל אם הרשות המחוקקת עשתה זאת, הרי אין זה ענין של יישוב סתירה, אלא של המשך הפעולה שעשתה. חבר-הכנסת בדר יכול לטעון כנגד הצד הפורמאלי, אבל לא כנגד הצד העניני, ולא להאזינה רים שהחוק הוא חוק הנוגע לאדם אחד: קראתי את החוק ישר והפוך ולא מצאתי שם אדם. החוק מנוסח כחוק, המתייחס לסוג בני-אדם. החוק מאשר מינויים של סוג בני-אדם, ואם ימצא שמסוג זה ישנו מינוי של אדם אחד בלבד, הרי על-ידי-כך אין החוק נהפך לחוק של אדם אחד. זהו חוק כללי לתקופה מסויימת, ובאותה תקופה נהנים כמה שנהגים.

אני רוצה להדגיש, שבשעה שנדון על הקוואליפיקציות הנדרשות מן המועמד להיות שופט, אעמוד על כך שתידרש לא בלבד ידיעה בתוקייהגויים, אלא גם, וראשית כל, ידיעה במשפט המקורי שלנו.

דוד בר-רב-האי (מפא"י):

כנסת נכבדה. יש לי תמיד הרגשה לא נעימה כאשר הבמה הזאת הופכת לבמת ויכוח משפטי. הבמה הזאת היא במה לגישה ציבורית גרידא לכל בעיה ובעיה המתעוררת כאן. רצוני שגם בזה לא נסבך את הענין. הבעיות שעוררו כאן הן בעיות חשובות ללא כל ספק, חסרה חוקה או חסר חוק מתוקן ביחס לאופן מינוי שופטים, וזה לא רק לבית-הדין העליון.

שר-המשפטים אמר הבוקר בוועדת-הכנסת —

שיבה קל"ז, כ"ב אייר תש"י (9 מאי 1950)

— חוק לאישור מינויי שופטים של בית־המשפט העליון (רוון, שפרינצק); חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 2) (שפרינצק, שפירא, י. בדר, אלמאליח, למ) —

כל־פנים יהיה צורך לעשות את החוק רטרואקטיבי בכל צורה שילבש.

אינני רוצה להיכנס לדיון, בו פתח חבר־הכנסת רובין על השאלה שנתעוררה היום בוועדת־הכנסת, כי אין זה נוגע לענין.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת־החוק לועדת־החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת־החוק לאישור מינויי שופטים של בית־המשפט העליון, תש"י—1950, לוועדת־החוקה, חוק ומשפט — נתקבלה.

ח. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 2), תש"י—1950*)

(קריאה ראשונה)

אפשר להטיל קנס של מאה לירות מפני ריבוי העבירות, אך לא להביא גם את הנימוק של ירידת ערך המטבע.

היו"ר י. שפרינצק:

אלה הם דברי הסבר, ולא חוק או תעודה רשמית.

יוסף לם (מפא"י):

כנסת נכבדה, הייתי מציע לחבר־הכנסת בדר לש"קול במקצת את הצעות הממשלה, ואז יראה שלא מדויבר כן כן על תיקון של חוק שנכנס לתקפו בשנת 1942, 1945, או 1948, לאוררי הכרות המדינה, כאן מדובר על חוק משנת 1934, וגם האופטימיסט הגדול ביותר אינו צריך לומר שערכה של הלירה לא ירד מאז ועד היום. אנו כבר קיבלנו את הלירה במצב ירידה, ועוד בתקופת המאנדאט שילמו שש לירות בעד לירה של זהב. מה החטא שאנו מודים בכך?

אפשר לטעון שאין השעה כשרה להעלות את הקנס מעשרים לירה למאה לירות, ויש להסתפק בהעלאה קטנה יותר, אבל טענתו של בדר מכל מקום מופרכת היא.

אולם לא לשם כך ביקשתי את רשות־הדיבור. בר־צוני לומר שאני מתנגד לחוק, כיון שאני מתנגד לתקון את המשפט הפלילי על־ידי תיקונים חלקיים שמתקן כל משרד ומשרד כשהוא לעצמו. הרי אותו הנימוק לגבי הקנסות לפי פקודת העיריות קיים גם לגבי שאר החוקים, אם החוק הפלילי הקיים בישראל מטיל כעור נש מאכסימאלי על איזו עבירה את הקנס של חמש לירות — הרי קנס כזה אבד עליו הכלח. יש לתקן את כל דרגות הקנסות בישראל, ולא רק עונש מטויים בחוק אחד. לכן אני מציע לממשלה לשקול מחדש את ההצעה, ולשנות את הענשים הכספיים הנהוגים אצלנו, ולשם כך עלינו להציע חוק מקיף, ולא חוק הכרוך רק בקנסות בשל עבירות על פקודת העיריות.

קודם, יש מקום לתיקון כדי להסירם. בכל העולם נהוגים חוקים המתקנים שיגרות, הבאים להסיר ספיקות, וכאן קיימים ספיקות. והם הובעו לדעת, ואני מתחשב בזה.

לצורת החוק שהוצע כאן רוצה אני לומר קודם־כל לחבר־הכנסת לם, שלפי דעתי, כל צורה שהחוק יקבל בוועדה — אם היא הופפת את מטרת החוק ונוש־אה — תהיה כשרה מבחינת ההלכה שנפסקה בידי ועדת־הכנסת, אם הדבר תלוי בהסכמתי, הריני מור־דיע, שאני מסכים מראש לאהר ביורו נוסף, ואם תי־קונים אלה לא ישנו את התוכן החוקי.

עלי לומר, ששקלתי גם בנוסחות שעליהן רמזו חברים אחרים, אך ראיתי מראש, שאם יכנס עכשיו בדיון על הקואליפיקציות של השופטים המתמנים לבית־המשפט העליון, יקח הדבר יותר מדי זמן, ועל־

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים עכשיו לסעיף ד' של סדר־היום: חוק לתיקון פקודת העיריות.

רשות הדיבור לשר־הפנים.

שר הפנים מ. שפירא:

כנסת נכבדה, ברצוני להציע חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 2), תש"י—1950 (קרא את החוק). אבקש את הכנסת לאשר את החוק.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

מה שמציעים כאן הוא אמנם סידור טכני בלבד, אך בהיותי חבר ועדת־הכספים, וכיון שיש לי חלק, ולו גם קטן, באחריות לעניי־הכספים של המדינה — עלי להביע את אי־שביעת רצוני מן העובדה, שבמס־מך רשמי, המוצא על־ידי הממשלה, נאמר: „בהתחשב עם ירידת ערך־המטבע“, ומוסקת המסקנה שיש להג־דיל את הקנס פי חמישה.

לא עשיתי עד היום הזה שום חישוב אם ישנה ירידה בערך המטבע ועד היכן היא מגעת. אבל סבר־רני שגם האיש הפסימי וההרסני ביותר, שירצה להרוס בזדון את יסודות האמון הכללי במטבע, לא יעז לומר שירידת ערך־המטבע היא גדולה כל־כך.

אברהם אלמאליח (הספרדים):

כנסת נכבדה, גם אני כיוונתי לדעת גדולים, כשר־קראתי בהצעת החוק שהממשלה עצמה כותבת את המלים „ירידת ערך המטבע“, התראיתי עם שר־האוצר ושאלתי אותו, כיצד הוא מסכים שיוכרו בפירוש בדוקומנט רשמי על ירידת ערך המטבע? הוא אמר לי שלא ראה את הדבר, ואני שואל כעת, איך מביאים לפני הכנסת מסמך כזה, שבו מאשרים רשמית את ירידת ערך המטבע? שר־הפנים לא היה צריך לה־ביא את הדבר הזה בדוקומנט רשמי לפני הכנסת.

שר-הפנים מ. שפירא :

חבר-הכנסת לם הסביר, שיש בכל זאת ירידה בערך המטבע משנת 1934 עד היום. אבל ד"ר בדר הזכיר כרגיל רק מחצית מן הפסוק, והרי יש בפסוק מהצית שניה, המדברת על ריבוי העבירות, שהוא גורם חשוב להגדלת הקנס הזה. הגדלת הקנס קשורה לא רק בירידת ערך המטבע, ואי-אפשר, חבר-הכנסת ציזו לינג, להשתמש בעובדה זו בתור אינדקס לשכר-העבודה. מאחר שמדובר כאן גם על ריבוי עבירות, אין לראות בזה מודד לערך המטבע שלנו.

לדבריו של מר לם, המתנגד לתיקון החוק על-ידי כל משרד לחור: אילו היתה השאלה רק הגדלת ההכנסות, אולי היה צודק, אך הכוונה בהגדלת העונש איננה להגדיל את הכנסות האוצר, אלא למעט עד כמה שאפשר את העבירות, אין אנו יכולים להכות עד שנוציא חוק כללי, כי אנו מעוניינים למעט את העבירות יום-יום ושעה-שעה. אנו מקווים, שעלי-ידי כך יתוקן המצב במידת-מה. אני מציע לקבל את התיקון הזה, ביחוד מאחר שהוא מובא על דעת העיריות התובעות אותו.

היו"ר י. שפרינצק :

נעביר את ההצעה, עם כל ההערות שהושמעו, לוועדת-הפנים.

יוסף לם (מפא"י) :

הדבר שייך לחוק, ויש להעביר אותו לוועדת החוק, חוק ומשפט.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים) :

הדבר אינו שייך לוועדת החוקה, אלא לוועדת הפנים.

היו"ר י. שפרינצק :

אני מצביע את השאלה לאיזו ועדה יש להעביר את החוק — לוועדת החוקה, חוק ומשפט או לוועדת הפנים.

ה צ ב ע ה

נתקבלה ההצעה להעביר את הצעת-החוק לתיקון פקודת העיריות (תיקון), תש"י—1950, לוועדת-הפנים.

ט. עניני סדר-היום

(בירור הצעות לסדר-היום שלא במעמד של השרים המעוניינים)

היו"ר י. שפרינצק :

עם נעילת הישיבה רואה אני חובה לעצמי להצטרף לפעולות שהושמעו כאן מצד כמה וכמה חברי-הכנסת.

אמנם, יודעים אנו שהשרים עמוסים עבודה ומתוך עומס עבודה אין הם מספיקים ואין הם מדיי-קים לבוא לישיבות הכנסת, אך עלינו למצוא עצה ותושיה לתיקון הדבר, הצטברו הצעות רבות לסדר-היום, וכנראה נצטרך לשנות מן הנוהג שקיימנו עד כה, וניאלץ לברר הצעות לסדר-היום שלא בנוכחותו או ללא קביעת עמדתו של השר המעוניין. כיון שלפי הכרתו יש הרבה הצעות לסדר-היום שאפשר היה לערוך עליהן זה מכבר.

רשות-הדיבור לשר-האספקה-והקיצוב.

שר-האספקה-והקיצוב ד. יוסף :

כאחד השרים, שבקשר לעניני הוצעה הצעה לסדר-היום, ביקשתי רשות-הדיבור, להגיד כמה מלים. עם כל הכבוד, אינני חושב, שיש להעמיד את הענין כפי שהועמד כאן. לאמיתו של דבר התהווה אצלנו נוהג חדש: במקום שהענין היה מובא תמיד בתור שאילתה, שהיתה באה עליה תשובה, הפכו אותו להצעה לסדר-היום.

אברהם אלמאליח (הספרדים) :

מחכים לתשובה לשאילתה במשך שלושה חדשים.

שר-האספקה-והקיצוב ד. יוסף :

יש לזכור, שהמדובר הוא במקרים, שעל-פי רוב אינם לאמיתו של דבר אלא שאילתות בצורה מוטוית

של הצעה לסדר-היום, ואני חושב, שיש לקחת בחשבון גם את העובדה, שוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת לא הספיקה אחרי שנה שלמה לתת לנו הקנון, שהיה מסדר את הענינים האלה, אף-על-פי שהממשלה הציעה הצעה מעשית, שעוד לא זכתה שיקבלה. לכן אינני סבור, שהענין הוא כל-כך פשוט כפי שתיארו אותו כאן.

לולא הכבוד הגדול שאני רוחש לבית יכולתי להציע, שנדון היום בהצעה לסדר-היום שהוגשה למשרדי, אני הצעתי, מתוך כבוד לבית, שהדיון לא יתקיים היום, כי רציתי להביא את כל העובדות לפני הבית, ואת זה אי-אפשר לעשות ברגע אחד. הענין הוא לא בזה שאני עוסק, אני יושב כאן היום וברצון הייתי משתתף בדיון על ההצעה לסדר-היום, אך העובדות הדרושות לבית אינן מוכנות ואתן אי-אפשר להכין במשך 24 שעות. אני מבקש, שהבית יביא זאת בחשבון.

היו"ר י. שפרינצק :

אני מודיע שדברי לא היו מכוונים דוקא לשרים הנוכחים, אלא לאותם השרים שאינם נוכחים ויכלו לתת תשובות או להודיע משהו ליושב-ראש, כדי שיוכל להעמיד את הענינים לדיון ולהצבעה. אני אומר שיש צורך בקצת מאמץ, אם אין מדביקים את הכנסת בעבודתה, סופה לפגור, ואין זה לרצון לשום צד, לא לממשלה ולא לכנסת. צריך להיעשות מאמץ כדי למנוע ממני את ההכרח לנעול את ישיבת הכנסת, כפי שאני עושה עכשיו.

בישיבת חצר, שתתקיים בשעה שלוש, נשמע את הרצאת שר-האוצר על הצעת-התקציב.